

הצעות לפתיחה וסיכום

מלכי יהודה האחרונים על רקע ירידת האימפריה האשורית ועליית האימפריה הבבלית

רקע למורה

מלכי יהודה האחרונים התמודדו עם מציאות פוליטית מורכבת: שלוש מעצמות התחרו ביניהן על השליטה באזור – האימפריה האשורית, מצרים והאימפריה הבבלית. ממלכת יהודה הקטנה והחלשה נמצאה בתווך, במעבר דרכים אסטרטגי, ונאלצה להתמודד עם כוחות גדולים וחזקים ממנה.

מנשה, בנו של חזקיה, מלך תחת השלטון האשורי. בימי יאשיהו (נכדו של מנשה), חלה ירידה ניכרת בכוחה של האימפריה האשורית ואת מקומה תפסה מלכות בבל.

בשנה הרביעית למלכות יהויקים (בנו של יאשיהו) היא השנה הראשונה למלכותו של נְבֻכַדְנֶאצַּר מלך בבל, התאחדו אשור ומצרים בניסיון למנוע מבבל לתפוס את ההגמוניה על האזור. הקרב הבין-לאומי החשוב הזה נקרא 'קרב כרכמיש', על שם עיר על גדות נהר פרת, שבה הוכרעו צבאות אשור ומצרים. קרב כרכמיש נזכר בתנ"ך במספר מקומות (בספר ירמיהו ובדברי הימים ב). מכאן ואילך נהייתה בבל למעצמה השלטת באזור כולו, ויהודה נהייתה למדינת חסות תחת מלכות בבל, וחויבה לשלם לבבל מיסים כבדים.

הצעת הוראה

התלמידים יקראו את הרקע על ירידת כוחה של ממלכת אשור ועליית הממלכה הבבלית, יתבוננו בטבלת המלכים וישלימו משימה בדף העבודה.

קטע המידע הבא מתאר את ההתרחשויות ההיסטוריות בתקופה של מלכי יהודה האחרונים:

מלכי יהודה האחרונים מתמודדים עם מציאות מורכבת:

שלוש מעצמות התחרו ביניהן על השליטה באזור:

אשור, מצרים ובבל.

ממלכת יהודה הקטנה והחלשה נמצאה בתווך, במעבר דרכים אסטרטגי, ונאלצה להתמודד עם כוחות גדולים וחזקים ממנה.

בימי **חזקיהו** מלך יהודה, החריבה אשור את ממלכת ישראל, ואף פגעה קשות בממלכת יהודה במהלך מסע **סנחריב**.

מנשה, בנו של חזקיהו, היה כפוף למלכי אשור **אסרחדון** (הנזכר בספר עזרא) ו**אשורבניפל**, ששלטו בימיהם גם על מצרים. בכתובות המלכים האשורים הללו נזכר שמו של מנשה פעמיים. מכתובות אלו עולה שמלכי אשור אגדו את כל המלכים הכפופים להם באזור הסורי הארץ ישראלי, וביניהם גם את **מנשה**, לחטיבה מיוחדת שצוותה להשתתף במשימות מיוחדות שהוטלו עליה.

בימי **אמון**, **אשור** עדיין שלטה.

בימי **יאשיהו**, לאחר ימיו של אשורבניפל, חלה ירידה ניכרת בכוחה של האימפריה האשורית, ועמים רבים החלו למרוד ולהשתחרר מהעול האשורי. ביניהם גם מצרים ובבל. בעקבות היחלשות השליטה של אשור, יאשיהו הצליח להגיע לאזורים רבים בארץ, שהיו לפני כן בשליטה אשורית (כמו בית אל ומגידו).

באותן שנים התחולל מאבק בין בבל לאשור. **פרעה נכה** מלך **מצרים** תמך ב**אשור** כדי למנוע את התחזקות בבל. כאשר צבא מצרים יצא צפונה לעזרת אשור, יאשיהו ניסה לתמוך בבבל ולמנוע את העזרה של מצרים לאשור. הקרב בין יאשיהו לפרעה נערך במגידו, ויאשיהו הפסיד בקרב ונהרג. **פרעה** השתלט על ממלכת יהודה באופן זמני, לקח בשבי את **יהואחז**, שהומלך בידי העם במקום יאשיהו, והמליך במקומו את **יהויקים**, שנשאר כפוף ומשועבד למצרים.

בשנה הרביעית ל**יהויקים** התרחש 'קרב כרכמיש', ובו ניצח **נבוכדנאצר מלך בבל** את צבאות אשור ומצרים והפך את **בבל** למעצמה השלטת באזור, וגם בממלכת יהודה. **יהויקים וצדקיהו** היו משועבדים לבבל, וכל אחד מהם ניסה בשלב מסוים למרוד בבבל. תוצאות הניסיונות האלה היו קשות: בעקבות המרד של **יהויקים** התחילה ההגליה לבבל - גלות **יהויכין** (שמלך מייד לאחר יהויקים, ושישלם את המחיר על מעשי קודמו), ובעקבות המרד של **צדקיהו**, כבשה בבל את ירושלים והחריבה את המקדש.

בעזרת המסופר בתנ"ך בספר מלכים ב' פרקים כ"א-כ"ה, טבלת המלכים וקטע המידע שהתלמידים קראו, יסדרו את האירועים ויתאימו בין האירוע לבין שם המלך שבימיו התרחש האירוע:

המלך	האירוע
מנשה	אשור , בהנהגתם של אסרחדון ואשורבניפל, מעצמה חזקה מאוד. מלכי האזור נאלצים למלא משימות שונות עבורם.
אמון	התחלת ההיחלשות של אשור .
יאשיהו	אשור הלכה ונחלשה. מאבק משותף של אשור ו מצרים נגד בבל . קרב מגידו.
יהואחז	מצרים השתלטה על יהודה ולקחה בשבי את המלך.
יהויקים	הומלך בידי פרעה, והיה משועבד ל מצרים בתחילת מלכותו. בעקבות קרב כרכמיש נהייתה בבל לאימפריה והשתלטה על האזור. יהודה השתעבדה ל בבל . יהויקים ניסה למרוד ב בבל , ונכשל.
יהויכין	הגליית המלך וחשובי העם ל בבל .
צדקיהו	מרד ב בבל , ובעקבות זאת הטילה בבל מצור על ירושלים, כבשה את העיר, החריבה את המקדש, ורבים גלו לבבל.

